

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jarosław Sobutka

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania P. H.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Zabrzu

z udziałem zainteresowanych: A. K., M. K., S. Ł.

i P. S.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 10 września 2024 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z dnia 15 marca 2023 r., sygn. akt III AUa 2264/20,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Katowicach do ponownego rozpoznania oraz
orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 15 marca 2023 r., III AUa 2264/20, w sprawie z odwołania płatnika składek P. H. o podleganie ubezpieczeniom społecznym, oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z 7 lipca 2020 r., XI U 24/20, zmieniającego decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Zabrze i ustalającego, że zainteresowane A. K., M. K., S. Ł. oraz P. S. podlegały w okresach objętych decyzjami ustawodawstwu polskiemu właściwemu z zakresu ubezpieczeń społecznych jako pracownice delegowane przez płatnika składek.

W sprawie tej organ rentowy w zaskarżonych przez płatnika składek decyzjach stwierdził, że w stosunku do zainteresowanych nie ma zastosowania ustawodawstwo polskie z zakresu ubezpieczeń społecznych w okresach wskazanych w decyzjach z lat 2015-2018. Organ rentowy tym samym wycofał wydane wcześniej zaświadczenia na formularzach A1, w których potwierdził płatnikowi składek, że zainteresowane podlegały w spornych okresach polskiemu ustawodawstwu z zakresu ubezpieczeń społecznych, jako pracownice delegowane do pracy w Niemczech przy sprawowaniu opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi. Organ rentowy uzasadnił wymienione decyzje tym, że płatnik składek, jako osoba prowadząca od 2014 r. działalność gospodarczą w Polsce, polegającą na wyszukiwaniu miejsc pracy i pozyskiwaniu pracowników do pomocy społecznej bez zakwaterowania dla osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych, nie prowadził znacznej części swej działalności w Polsce (osiągając w kraju jedynie 0,6% do 4,1% ogólnych obrotów), która sprowadzała się jedynie do czynności rekrutacyjnych (zawierania umów) oraz prowadzenia zasadniczej części działalności opiekuńczej za granicą. Ponadto, organ rentowy podnosił, że płatnik nie przedłożyła dowodów na wykonywanie przez ubezpieczonych pracowników jakichkolwiek usług informacyjno-reklamowych w Polsce (roznoszenie ulotek i pozyskiwanie chętnych do pracy), stwierdzając w związku z tym brak podstaw dla zastosowania przepisu art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu i Rady Europejskiej (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego ustanawiającego zasadę ciągłości podlegania ubezpieczeniom społecznym w państwie członkowskim pracodawcy w przypadku pracowników delegowanych do pracy w innych państwach członkowskich (dalej rozporządzenie podstawowe nr 883/2004).

Sąd Okręgowy wyrokiem z 7 lipca 2020 r. zmienił zaskarżone w sprawie decyzje organu rentowego, ustalając, że wymienione w decyzjach ubezpieczone podlegały w okresach objętych decyzjami ustawodawstwu polskiemu właściwemu z zakresu ubezpieczeń społecznych jako pracownice delegowane przez płatnika składek. Sąd Okręgowy uwzględniając w całości odwołania przyjął, że w odniesieniu do rodzaju i charakteru działalności gospodarczej prowadzonej przez płatnika składek, której sposób wykonywania nie uległ zmianie od początku jej prowadzenia, tj. od 2014 r., brak było podstaw dla zmiany stanowiska organu rentowego zawartego w wydanych zaświadczeniach o ustawodawstwie właściwym, albowiem płatnik składek i ubezpieczone spełniały wszystkie warunki i kryteria określone w przepisie art. 12 ust. 1 rozporządzenia podstawowego nr 883/2004. W szczególności Sąd ten nie podzielił stanowiska organu rentowego, który eksponował w zarzutach brak spełnienia warunku prowadzenia przez skarżącą „znaczej części działalności”, czy też „znaczącej działalności” w Polsce w oparciu o kryteria proporcji wolumenu obrotów nie sięgających 25%. Sąd Okręgowy, odwołując się do utrwalonej linii orzecznictwa sądowego (por. uchwała Sądu Najwyższego z 18 listopada 2015 r., II UK 100/14; wyrok Sądu Najwyższego z 5 kwietnia 2016 r., II UK 176/14; wyrok Sądu Najwyższego z 8 czerwca 2017 r., II UK 373/16), stwierdził, że zważywszy na specyfikę działalności prowadzonej przez skarżącą, która polega w istocie wyłącznie na delegowaniu pracowników rekrutowanych w Polsce do pracy w innych państwach członkowskich, należało przyjąć, że skarżąca prowadziła normalnie znacząco swą działalność w Polsce - w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia podstawowego nr 883/2004. Sąd ten nie podzielił również stanowiska organu rentowego, że osoby zainteresowane w sprawie były pracownikami wysyłanymi do pracy w Niemczech po to, by zastąpić inne delegowane osoby. W odniesieniu do cech pracy wykonywanej przez ubezpieczone, polegającej na sprawowaniu opieki nad starszymi i niepełnosprawnymi, a więc pracy o charakterze indywidualnym, przyjął, że ubezpieczone były delegowane co najwyżej do takiej samej pracy, a nie do „tej samej pracy” w celu zastąpienia poprzedników.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego w zakresie dotyczącym rozumienia kryterium „znaczej części działalności”, czy też „znaczącej działalności” płatnika składek użytego w treści przepisu art. 12 ust. 1 rozporządzenia

podstawowego nr 883/2004. Wskazał, że stosowanie jedynie kryterium związanego z wielkością obrotu jest mylące i niewyczerpujące w odniesieniu do przedsiębiorstwa takiego, jakie prowadzi płatnik składek, które swą działalność opiera przede wszystkim na rekrutacji pracowników w związku z potrzebą realizacji zamówień kontrahenta zagranicznego. W takim przypadku tego rodzaju działalność jest prowadzona w znacznej części w państwie, w którym w znacznym stopniu przedsiębiorca poszukuje pracowników.

Sąd drugiej instancji powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z 5 lipca 2017 r., II UK 341/16, w którym wprost podkreślono, że za błędne należy uznać stanowisko, zgodnie z którym przedsiębiorstwo delegujące, osiągające w państwie swojej siedziby, z którego deleguje pracowników, obrót niższy niż 25% całkowitego obrotu, nie prowadzi normalnie działalności w tym państwie. W związku z tym nie miał wątpliwości, że przy ocenie, czy dane przedsiębiorstwo prowadzi znaczącą część działalności w państwie członkowskim swej siedziby, konieczne jest badanie wszystkich kryteriów charakterystycznych dla działalności prowadzonej przez przedsiębiorstwo, więc stosowanie tylko kryterium związanego z wielkością obrotu jest mylące lub niewystarczające. Tym samym koncentracja uwagi organu rentowego wyłącznie na kryterium obrotu osiąganego w Polsce przez płatnika składek, z pominięciem pogłębionej kompleksowej analizy, była nieuzasadniona i nieprawidłowa.

W ocenie Sądu Apelacyjnego poza kryterium obrotu i zestawieniem ilości umów wykonywanych w Polsce i na terenie Niemiec, wszystkie pozostałe kryteria wskazują na ścisły związek przedsiębiorstwa odwołującej z Polską, co wyklucza możliwość przyjęcia, że aktywność przedsiębiorstwa płatnika składek w Polsce ograniczała się wyłącznie do wykonywania wewnętrznych czynności administracyjnych związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa.

W skardze kasacyjnej organ rentowy zarzucił naruszenie: 1/ art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. przez nierozpoznanie i niedoniesienie się przez Sąd drugiej instancji do zarzutów apelacji dotyczących naruszania prawa procesowego, w szczególności w zakresie braku podjęcia się oceny faktycznego świadczenia przez zainteresowane zleceń na terytorium Polski w zakresie czynności promocyjno - reklamowych o charakterze informacyjno - rekrutacyjnym

prowadzonych na terenie Polski w okresie, podczas gdy z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, że znakomita część ubezpieczonych nigdy nie świadczyła takich usług, a zawieranie umów zlecenia na działania o charakterze informacyjno - rekrutacyjnym miały jedynie na celu stworzenie pozorności działalności prowadzonej w Polsce, gdzie brak takiej oceny miał istotny wpływ na wynik sprawy, albowiem oznacza niezbadanie w tym zakresie podstawy materialnej decyzji, a tym samym nierozpoznanie istoty sprawy, a w konsekwencji wadliwą subsumcję tego stanu faktycznego do zawartych w nich norm prawnych; 2/ art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego i art. 14 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 przez ich niewłaściwe zastosowanie w stanie faktycznym niniejszej sprawy, będące następstwem tego, że Sąd pierwszej instancji w celu ustalenia, czy płatnik składek w spornym okresie prowadził znaczną część działalności w Polsce, nie zbadał wszystkich kryteriów charakteryzujące tę działalność, czego dalszą konsekwencją było błędne przyjęcie, że wymieniony pracodawca prowadził znaczną część działalności w Polsce; 3/ art. 11 ust. 3 lit. a w związku z art. 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie do stanu faktycznego niniejszej sprawy; 4/ art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 497 ze zm.) w wyniku naruszenia art. 750 w związku z art. 734 § 1 k.c. przez zastosowania przepisów prawa materialnego do niedostatecznie ustalonego stanu faktycznego, czyli wadliwą subsumcję tego stanu do zawartych w nich norm prawnych, co wobec braku stosownych ustaleń uzasadnia zarzut kasacyjny naruszenia prawa materialnego przez niewłaściwe jego zastosowanie.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu wraz orzeczeniem przez Sąd drugiej instancji o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym o zasądzeniu od odwołującej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa radcy prawnego według

norm przepisanych, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie odwołań oraz zasądzenie od odwołującej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm przepisanych za postępowanie przed Sądem pierwszej i drugiej instancji oraz Sądem Najwyższym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się zasadna.

Skarga kasacyjna jest oparta o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2) k.p.c., a więc, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Skarżący organ zarzuca Sądowi odwoławczemu naruszenie prawa materialnego oraz prawa procesowego, jak wskazano w części historycznej przedmiotowego orzeczenia.

Stosownie do art. 378 § 1 k.p.c., sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Natomiast stosownie do art. 382 k.p.c., sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym.

Stosownie do art. 11 ust. 3 lit. a w związku z art. 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego. Osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub więcej państwach członkowskich, podlega: a) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli wykonuje znaczną część pracy w tym państwie członkowskim; lub b) jeżeli nie wykonuje znacznej części pracy w państwie członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania: (i) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstwa lub pracodawcy, jeżeli jest zatrudniona przez jedno przedsiębiorstwo lub jednego pracodawcę; lub (ii)

ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstw lub pracodawców, jeżeli jest zatrudniona przez co najmniej dwa przedsiębiorstwa lub co najmniej dwóch pracodawców, których siedziba lub miejsce wykonywania działalności znajduje się tylko w jednym państwie członkowskim; lub (iii) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstwa lub pracodawcy, innego niż państwo członkowskie jej zamieszkania, jeżeli jest zatrudniona przez dwa lub więcej przedsiębiorstw lub dwóch lub więcej pracodawców, których siedziba lub miejsce wykonywania działalności znajduje się w dwóch państwach członkowskich, z których jedno jest państwem członkowskim jej zamieszkania; lub (iv) ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli jest zatrudniona przez dwa lub więcej przedsiębiorstw lub dwóch lub więcej pracodawców, a co najmniej dwa z tych przedsiębiorstw lub dwóch z tych pracodawców mają siedzibę lub miejsce wykonywania działalności w różnych państwach członkowskich innych niż państwo członkowskie miejsca zamieszkania. Osoba, która normalnie wykonuje pracę na własny rachunek w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich podlega: a) ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania jeżeli wykonuje znaczną część pracy w tym Państwie Członkowskim lub b) ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym znajduje się centrum zainteresowania dla jej działalności, jeżeli osoba ta nie zamieszkuje w jednym z Państw Członkowskich, w których wykonuje ona znaczną część swej pracy. Osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określoneemu zgodnie z przepisami ust. 1. Osoba, która jest zatrudniona jako urzędnik służby cywilnej przez jedno Państwo Członkowskie, i która wykonuje pracę najemną i/lub pracę na własny rachunek w jednym lub w kilku Państwach Członkowskich, podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, któremu podlega zatrudniająca ją administracja. Osoby, o których mowa w ust. 1 do 4, traktowane są, do celów stosowania ustawodawstwa określonego zgodnie z tymi przepisami, tak jak gdyby wykonywały każdy swoją pracę najemną lub pracę na

własny rachunek i jakby uzyskiwały cały swój dochód w zainteresowanym Państwie Członkowskim.

Stosownie do art. 12 ust. 1, osoba, która wykonuje działalność jako pracownik najemny w państwie członkowskim w imieniu pracodawcy, który normalnie prowadzi tam swą działalność, a która jest delegowana przez tego pracodawcę do innego państwa członkowskiego do wykonywania pracy w imieniu tego pracodawcy, nadal podlega ustawodawstwu pierwszego państwa członkowskiego, pod warunkiem że przewidywany czas takiej pracy nie przekracza 24 miesięcy i że osoba ta nie jest wysłana, by zastąpić inną delegowaną osobę.

Odpowiednio do art. 14 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004, do celów stosowania art. 12 ust. 1 rozporządzenia podstawowego sformułowanie "który normalnie tam prowadzi swą działalność" odnosi się do pracodawcy zazwyczaj prowadzącego znaczną część działalności, innej niż działalność związana z samym zarządzeniem wewnętrznym, na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę, z uwzględnieniem wszystkich kryteriów charakteryzujących działalność prowadzoną przez dane przedsiębiorstwo. Odnośne kryteria muszą zostać dopasowane do specyficznych cech każdego pracodawcy i do rzeczywistego charakteru prowadzonej działalności.

Natomiast odpowiednio do art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są: osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwanymi dalej "zleceniobiorcami", oraz osobami z nimi współpracującymi, z zastrzeżeniem ust. 4, czyli osoby określone w ust. 1 pkt 4 nie podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, jeżeli są uczniami szkół ponadpodstawowych lub studentami, do ukończenia 26 lat. Obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne

w następujących okresach: osoby wykonujące pracę nakładczą oraz zleceniobiorcy - od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy.

Adekwatnie do art. 734 § 1 Kodeksu cywilnego, przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie. Natomiast zgodnie z art. 750 tejże samej ustawy, do umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami, stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu.

Istota sporu objętego zakresem skargi kasacyjnej sprowadzała się do kwestii czy zainteresowane w sprawie ubezpieczone podlegały w spornych okresach polskiemu ustawodawstwu z zakresu ubezpieczeń społecznych, jako pracownice delegowane do pracy w Niemczech przy sprawowaniu opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, czy podlegały w spornych okresach ustawodawstwu obcemu.

W ocenie Skarżącego organu brak jest podstaw prawnych do przyjęcia, że zainteresowane osoby, w okresie kiedy świadczyli pracę w Niemczech winni podlegać do ubezpieczeń społecznych w Polsce. Skarżący zarzuca Sądom brak oceny, czy umowy o świadczenie usług informacyjno-rekrutacyjnych były faktycznie wykonywane. Ponadto, zdaniem Skarżącego błędnie przyjęto, że płatnik składek prowadzi znaczną część działalności w Polsce, zaś pracownicy nie byli delegowani do zastępowania innej osoby. Ponadto, powołując się na orzecznictwo europejskie, Organ zwraca uwagę, że działalność agencji pracy tymczasowej, w szczególności związanej z doborem i rekrutacją pracowników tymczasowych, nie można uznać za działalność związaną z samym zarządzaniem wewnętrznym w rozumieniu art. 14 ust. 2 rozporządzenia (WE) 987/2009. Zwrócił przy tym uwagę, że w ocenie TSUE agencja pracy tymczasowej, tak jak w niniejszej sprawie płatnik składek, może być uznana za wykonującą w tym państwie członkowskim znaczną część działalności w rozumieniu powołanego już art. 14 ust. 2 rozporządzenia (WE) 987/2009/WE w związku z art. 12 ust. 1 rozporządzenia (WE) 883/2004, jedynie jeśli wykonuje ona w tym państwie także istotną działalność polegającą na udostępnianiu tych pracowników przedsiębiorstwom (użytkownikom) mającym siedzibę i prowadzącym działalność w tym samym państwie. Zakresem bowiem stosowania art. 12 ust. 1 rozporządzenia (WE) 883/2004 jest objęty pracownik delegowany, którego

pracodawca utrzymuje szczególny związek z państwem członkowskim, w którym ma siedzibę, w ten sposób, że ten pracodawca prowadzi zasadniczą działalność w tym państwie członkowskim. Zdaniem Organu, płatnik wprowadził Organ w błąd podając zawyżone dane dotyczące wysokości obrotów i ilości kontraktów. Dlatego też, wykładni wymaga pojęcie znacznej części działalności na potrzeby ustalenia właściwego ustawodawstwa. Powołując się na ustalenia kontroli, Organ podniósł, że płatnik nie spełniał warunku prowadzenia przez pracodawcę znacznej części działalności, innej niż działalność związana z samym zarządzaniem wewnętrznym na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę. Według Organu wykładni powinna również podlegać formuła zastępowania innej osoby. Zwraca bowiem uwagę, że zgodnie z art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 z zastępowaniem pracownika delegowanego można mieć do czynienia wtedy, gdy kolejni pracownicy tego samego bądź różnych pracodawców są wysyłani w celu obsadzenia tego samego stanowiska u tego samego kontrahenta zagranicznego. Jeśli pracownicy wysyłani są cyklicznie za granicę do wykonywania tej samej pracy na tych samych stanowiskach – zastosowanie przepisów o delegowaniu nie jest możliwe. Natomiast w przedmiotowej sprawie, zdaniem Organu, pracownicy płatnika byli delegowani do pracy za granicą w celu zastąpienia innej osoby, a nie w celu realizacji własnych umów. Kolejną kwestia jest, że, zdaniem Organu, Sądy nie dokonały oceny ważności umów zleceń w zakresie czynności promocyjno-reklamowych prowadzonych na terenie Polski w okresie, kiedy zainteresowani nie byli delegowani do pracy na terenie Niemiec. Brak takiej oceny może świadczyć o nierozpoznaniu istoty sprawy. Brak analizy w tym zakresie oznaczał bezrefleksyjne stwierdzenie, że zainteresowani podlegają ustawodawstwu polskiemu również w okresach wykraczających poza okres ich delegowania do pracy w Niemczech zgodnie z treścią zaświadczeń A1. Z drugiej strony w II instancji nie podjęto analizy zarzucanych naruszeń prawa procesowego, w szczególności w kwestii oceny faktycznego świadczenia przez zainteresowanych zleceń na terytorium Polski w zakresie czynności promocyjno-reklamowych o charakterze informacyjno-rekrutacyjnym prowadzonych na terytorium Polski w okresie, kiedy zainteresowani nie byli delegowani do pracy w Niemczech. W ocenie Organu umowy takie nie były wykonywane.

Zgodnie z doktryną, zaświadczenie A1 wydane przez instytucję właściwą państwa członkowskiego wiąże nie tylko instytucje państwa członkowskiego, w którym jest wykonywana praca, ale również sądy tego państwa członkowskiego. [...] zaświadczenie A1 stwarza bowiem domniemanie prawidłowości ubezpieczenia danego pracownika w systemie zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego, w którym ma siedzibę przedsiębiorstwo go zatrudniające, wiąże zasadniczo właściwą instytucję państwa członkowskiego, w którym ten pracownik wykonuje pracę. Tym samym tak długo jak zaświadczenie A1 nie zostaje wycofane lub uznane za nieważne, właściwa instytucja państwa członkowskiego, w którym pracownik wykonuje pracę, powinna uwzględniać okoliczność, że pracownik ten podlega już ustawodawstwu zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego, w którym ma siedzibę zatrudniające pracownika przedsiębiorstwo, i instytucja ta nie może w rezultacie poddać go własnemu systemowi zabezpieczenia społecznego (M. Szypniewski, Ufać ale kontrolować? Zasada lojalnej współpracy państw członkowskich Unii Europejskiej, a zaświadczenie A1, *Praca i Zabezpieczenie społeczne* z 2022 r. Nr 2, s. 27-32). Ponadto, w celu ustalenia, czy przedsiębiorstwo prowadzi normalną działalność w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 [w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego], czy też znaczną część działalności innej niż zarządzanie wewnętrzną według art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 [dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego], należy uwzględniać wszystkie kryteria charakteryzujące jego działalność oraz charakter przedsiębiorstwa delegującego, a ich wybór powinien być dostosowany do konkretnego wypadku. Ocena ta powinna mieć charakter całościowy, a zatem stanowić ogólny wniosek wynikający z rozważenia wszystkich przyjętych kryteriów (K. Ślęzak, *Ustawodawstwo właściwe dla delegowanych pracowników najemnych w dziedzinie zabezpieczenia społecznego*, *Europejski Przegląd Sądowy* z 2018 r., Nr 6, s. 42-48).

Stosownie do orzecznictwa, użyte w art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/04 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz art. 14 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/09 z dnia 16 września

2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) Nr 883/04 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego sformułowanie "podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego" oznacza podleganie przepisom tworzącym w danym państwie członkowskim system zabezpieczenia społecznego przez spełnianie kryteriów przewidzianych w tych przepisach do objęcia systemem zabezpieczenia społecznego. W konsekwencji dla uznania, że konkretna osoba podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego w przedstawionym wyżej rozumieniu, konieczne jest podleganie przez tę osobę ubezpieczeniu społecznemu na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (np. z tytułu pracy świadczonej na podstawie stosunku pracy lub umowy cywilnoprawnej, czy też z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej). Podleganie ubezpieczeniu społecznemu następuje z mocy prawa i jest konsekwencją istnienia tytułu do ubezpieczenia społecznego (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2024 r., I UZ 3/23, LEX nr 3653011). W celu ustalenia, że przedsiębiorstwo prowadzi normalną działalność w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/04 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE Polskie wydanie specjalne Rozdział 05, Tom 05, s. 72 ze zm.), czy też znaczną część działalności innej niż zarządzanie wewnętrzną w rozumieniu art. 14 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/09 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) Nr 883/04 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE L Nr 284, s. 1), należy uwzględniać wszystkie kryteria charakteryzujące jego działalność oraz charakter przedsiębiorstwa delegującego (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2023 r., III USK 396/22, LEX nr 3597992). Przy ocenie, czy pracodawca prowadzi normalną działalność, a zatem znaczną część działalności innej niż działalność związana z samym zarządzaniem wewnętrznym na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę, należy uwzględniać wszystkie kryteria charakteryzujące jego działalność. Niedopuszczalne jest uznanie jednego kryterium - wysokości ponad 25% obrotu - za decydujące w tym sensie, że jego niespełnienie zwalnia instytucję właściwą bądź sąd z badania pozostałych cech charakteryzujących działalność prowadzoną przez dane przedsiębiorstwo.

Pierwszoplanowe znaczenie ma obiektywne ustalenie, czy przedsiębiorstwo faktycznie prowadzi w państwie swojej siedziby normalną, rzeczywistą działalność, zaś porównanie skali tej działalności w państwie siedziby i państwie miejsca wykonywania pracy przez pracownika delegowanego ma jedynie znaczenie pomocnicze (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 kwietnia 2023 r., III USK 296/22, LEX nr 3575772). W celu ustalenia, że przedsiębiorstwo prowadzi normalną działalność w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/04 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, czy też znaczną część działalności innej niż zarządzanie wewnętrzne w rozumieniu art. 14 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/09 z 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/04 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, należy uwzględniać wszystkie kryteria charakteryzujące jego działalność oraz charakter przedsiębiorstwa delegującego. Nie wolno tylko na podstawie kryterium obrotu oceniać, czy pracownicy delegowani powinni być ubezpieczeni w Polsce, czy w innym kraju UE. Oznacza to, że nie ma sztywnej granicy obrotu, która decydowałaby o normalnej działalności w kraju (wyrok Sądu Najwyższego z 27 maja 2021 r., II USKP 46/21). Art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego należy interpretować w ten sposób, że agencja pracy tymczasowej z siedzibą w danym państwie członkowskim musi - aby mogła być uznana za 'normalnie prowadzącą (...) swą działalność' w tym państwie członkowskim w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego rozporządzeniem nr 465/2012 - istotną część swojej działalności polegającej na udostępnianiu pracowników tymczasowych wykonywać na rzecz przedsiębiorstw-użytkowników mających siedzibę i prowadzących działalność na terytorium wspomnianego państwa członkowskiego (wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z 3 czerwca 2021 r., C-784/19 (www.eur-lex.europa.eu)). Przy ocenie, czy pracownik delegowany do pracy za granicą przez przedsiębiorstwo, które normalnie prowadzi działalność w Polsce, podlega polskiemu ustawodawstwu ubezpieczeń społecznych, decydujące znaczenie ma to, że delegujący pracodawca także w Polsce prowadzi

normalnie znaczną część typowej działalności, innej niż związana z zarządzaniem wewnętrznym, pod względem podmiotowym i przedmiotowym (siedziby pracodawcy delegującego, liczby zatrudnianych pracowników zatrudnionych w kraju i zagranicą, ilości kontraktów realizowanych w kraju w porównaniu do kontraktów zagranicznych oraz istotnej proporcji wymiaru czasu usług świadczonych w kraju w porównaniu do działalności wykonywanej zagranicą). Skoro agencja pracy tymczasowej normalnie zatrudnia znaczną liczbę wszystkich pracowników w Polsce (nie licząc jej pracowników administracyjnych) oraz w znacznej proporcji realizuje typowe krajowe umowy inwestycyjne lub handlowe w porównaniu do kontraktów zagranicznych, to pracownicy delegowani do pracy u pracodawców użytkowników w innym państwie Unii Europejskiej powinni podlegać polskiemu ustawodawstwu ubezpieczeń społecznych, choćby obrót pracodawcy tymczasowego ze znaczącej ilościowo normalnej działalności krajowej był niższy niż 25% obrotów zagranicznych. Tylko wtedy, gdy przedsiębiorca ogranicza swoją działalność gospodarczą w Polsce wyłącznie do czynności zarządzania wewnętrznego, to nie może oczekiwać, że zwerveowani pracownicy tymczasowi delegowani do pracy w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej będą podlegać polskiemu ustawodawstwu ubezpieczeń społecznych (wyrok Sądu Najwyższego z 5 października 2016 r., II UK 240/15, LEX nr 2155195). Dokument A1 może być wydany jedynie przez instytucję uprawnionego państwa, a więc instytucję państwa właściwego ustawodawstwa. Determinuje to wcześniejsze uzyskanie (najlepiej jednoznacznej, pisemnej) akceptacji instytucji właściwego państwa w kwestii właściwego ustawodawstwa, chyba, że instytucja ubezpieczeniowa ustala jako właściwe ustawodawstwo swojego państwa. Wspólne porozumienie może dotyczyć ustalenia niewykonywania pracy na terenie konkretnego państwa, podlegania konkretnemu ustawodawstwu, jak i braku podlegania ustawodawstwu danego państwa, mimo wykonywania pracy w określonych warunkach (na przykład pracy o charakterze marginalnym) – wyrok Sądu Najwyższego z 16 października 2028 r., I UK 229/17, OSNP 2019 nr 5, poz. 62.

W rozpoznawanej sprawie, przy ponownym rozpoznaniu sprawy powinny mieć znaczenie uwagi wyżej podniesione. Dalej zaś należy wskazać, że wydanie zaświadczenia formularza A1, jak i odmowa wydania takiego zaświadczenia, jak również wycofanie wydanego zaświadczenia A1 poprzedzone powinno być

každorazowo ustaleniem z obcym organem ubezpieczeń. Wątpliwości dotyczących ustalenia ustawodawstwa właściwego Zakład Ubezpieczeń Społecznych (zakładając, że jest instytucją miejsca zamieszkania wnioskodawcy) nie może samodzielnie rozstrzygać, lecz musi dostosować się do trybu rozwiązywania sporów, co do ustalenia ustawodawstwa właściwego wskazanego w szczególności w art. 6, 15 oraz 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 284 z 30.10.2009, str. 1), które nakazują zwrócenie się - w przypadku istnienia wątpliwości bądź rozbieżności - do instytucji innego państwa członkowskiego. Instytucje niezwłocznie dostarczają lub wymieniają między sobą wszystkie dane niezbędne dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków osób, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe - czego w sprawie nie zrealizowano.

Zwraca się ubocznie uwagę, że Sąd Najwyższy zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Związanie to wyklucza nie tylko przeprowadzenie w jakimkolwiek zakresie dowodów, lecz także badanie, czy sąd drugiej instancji nie przekroczył granic swobodnej ich oceny. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem kwestionowania wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalny (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2020 r., sygn. akt II CSK 695/18, LEX nr 3049035).

Biorąc powyższe pod uwagę, orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

[SOP]

[ał]

